

Јелена Павловић
МПС- Школска управа
Ужице
Милица Тошић-Рудић
ОШ “Емилија Остојић”
Пожега

UDK-371.12
Изворни научни рад
НВ.LVIII 3.2009.
Примљен: 25. IV 2009.

МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА О ОСОБИНАМА НАСТАВНИКА

Апстракт *Истраживање представљено овим радом имало је за циљ да испита да ли постоји разлика у процени пожељних и непожељних особина наставника с обзиром на узраст, пол и успех ученика старијег основношколског узраста. Такође, испитивали смо да ли три наведене независне варијабле (узраст, пол и успех у претходном разреду) утичу на избор омиљених наставних предмета. Примењен је упитник отвореног типа на узорку од 148 ученика V, VI и VIII разреда ОШ “Емилија Остојић” у Пожеги. Узорак испитаника налази се у различитим фазама имплементације школског програма.*

Кључне речи: *вредновање, омиљени предмети, особине наставника*

STUDENTS OPINIONS ON THE TEACHER'S FEATURES

Abstract *The research presented in this paper was aimed at examining whether there is any difference in the assessment of desirable and undesirable features of teachers depending upon the age, sex and academic attainment of senior elementary school students. Also, we examined whether these three variables (age, sex, academic attainment in the previous school year) have any influence when students opt for their favourite school subjects. We used an open questionnaire on the sample of 148 students of the fifth, sixth and eighth year of the Elementary school “Emilija Ostojic” in Požega who were in different phases of the implementation of the curriculum.*

Keywords: *evaluation, favourite subjects, teacher's features.*

МНЕНИЯ УЧЕНИКОВ ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ

Резюме *Цель исследования, приведенного в данной работе - показать, существует ли разница в оценке желательных и нежелательных особенностей преподавателей, в зависимости от возраста, пола и успеха учеников старшего основношкольного возраста. Далее было исследовано влияние 3 независимых переменных (возраста, пола и успеха в предыдущем классе) на выбор любимых учебных предметов. Был использован вопросник открытого типа на примере 148 учеников V, VI и VII классов основной школы “Эмилия Остоич” в Пожеге. Исследуемые ученики находились на различных этапах осуществления школьной программы.*

Ключевые слова: *оценка, любимые предметы, особенности преподавателей.*

Увод

Крај XX века карактеришу бројне промене на научном, технолошком, економском, друштвено-политичком, производном, природно-еколошком, културном и, што је за нас најзначајније, на породичном и образовно-васпитном плану. Те промене значајно утичу на стварање нових прилика, нових вредности, нових услова и нових односа. Самим тим васпитање младе генерације добија све већи друштвени значај и није најактуелнији проблем само школског живота и рада. Истовремено, перманентно образовање постаје једна од сталних активности и обавеза целог друштва и свих његових институција.

У том контексту школа се јавља у двострукој улози: као најважнији део перманентног образовања и као основа за образовање током целог живота. Такође, школа има улогу координатора свих васпитних деловања усмерених на децу и омладину школског узраста. При томе одговорност за васпитно-образовни рад и његове ефекте носе и друге институције (породица, друштвене, политичке, културне организације, средства масовних комуникација и др.), али главни фактор обједињавања овако широких утицаја, ипак, представља школа. Школа је главни беоцуг школског система и битан чинилац система васпитања и образовања. Савремени школски систем требало би да буде отворен, флексибилан и адаптабилан како би се осигурало брже и ефикасније прилагођавање сталним променама и потребама савременог човека. Флексибилност и адаптабилност система образовања долази до изражаја у:

- структуралном прилагођавању кадровским променама у привредним и ванпривредним делатностима, што се одражава у гашењу неких образовних профила и формирању нових;
- изостављању застарелих садржаја и уношењу најновијих научних достигнућа у наставне програме;
- коришћењу адекватних и еластичних организационих облика рада са ученицима и студентима;
- коришћењу различитих извора информација и метода рада, повезивању, усклађивању и међусобном прожимању општег и стручног образовања;
- обезбеђивању субјекатског положаја ученика, а нарочито студената у избору одговарајућих програма образовања и васпитања;
- вредновању рада ученика и студената у њиховом напредовању у току образовања;
- формирању савременог система односа и интеракцијских веза између система образовања и осталих друштвених система.

Тежиште едукације на свим образовним нивоима је оспособљавање за истраживачки рад, за примену научних достигнућа, креативност и стваралаштво. Да би се оваква концепција васпитања и образовања успешно реализовала, према мишљењу наших и страних истраживача, неопходан је велики број различитих фактора, а фактор број један је наставник са свим његовим позитивним и негативним карактеристикама.

Од личности наставника зависи целокупан живот и рад у школи: организација и реализација образовно-васпитног рада (примена извора знања, наставних система, наставних метода, социолошких облика наставног рада и сл.), квалитет усвојених чињеница, њихова функционална повезаност с објективном стварношћу, емоционална атмосфера у раду и уопште однос ученика и наставника у школи. Личност наставника и његово понашање према ученицима постали су предмет изучавања бројних истраживања.

Почетна истраживања 1896. године садржала су карактеристике наставника које ученици воле. Од тада до данас о наставнику су писали филозофи, педагози, психолози, социолози, књижевници и појавило се много истраживања о томе како ученици виде своје наставнике и наставници своје ученике, о особинама наставника које ученици воле или не воле, карактеристикама наставника који задовољавају потребе креативне даровите деце, поремећајима у понашању и учењу који су условљени личношћу наставника итд. Њихови резултати показују да су особине које ученици цене код својих наставника идентичне с особинама које цене и код других људи из своје околине. Исто тако извесне разлике у ставу према личним својствима наставника и њиховом процењивању постоје између млађих и старијих ученика.¹

К. М. Еванс каже да је после родитеља наставник најутицајнија особа на дете. Корел и Хорбургер (Correl и Horburger) су дошли до сазнања да ученици млађег школског узраста не уче због себе, већ због оног кога воле, а тек касније, у старијим разредима основне школе долази до усмеравања на наставни предмет. А. Белан и Ј. Давиц (А. Bellan, Ј. Davitz) су још 1973. године доказали да у свим облицима мотивације на часу највећи проценат заузимају они које је изазвао наставник. Проф. Ј. Ђорђевић је истражујући како деца процењују особине наставника дошао до сазнања да деца млађег школског узраста више цене особине наставника као човека истичући његову хуманост и доброту. До готово истих резултата је дошао проф. Р. Вукановић и закључио да особине личности наставника више привлаче пажњу ученика

---

¹ Сузић, Н. (1996): Особине наставника и однос ученика према настави, Настава и васпитање, бр. 1, 5-30.

млађих разреда основне школе. Зато је потребно да савремени наставник зна шта ученици код њега цене и да о томе води рачуна.²

Обухватније сагледавање става према личним особинама наставника треба да укључи и испитивање ученика средњих школа и студената. Део истраживања приказан у овом раду представља покушај да се својства доброг наставника сагледају из угла ученика основношколског узраста. У том циљу смо испитали 148 ученика петог, шестог и осмог разреда основне школе. Ученицима смо поставили задатак да наведу који су им наставни предмети омиљени, које особине поштују код својих наставника, које особине не воле код својих наставника и каквог наставника би желели да имају. На тај начин смо добили ранг-листу омиљених наставних предмета комплетног узорка испитаних ученика, ранг-листу пожељних особина наставника и ранг-листу непожељних особина наставника.

Методологија истраживања

Циљ истраживања

Истраживање је спроведено у циљу утврђивања и сагледавања ставова ученика старијих разреда основне школе о особинама личности својих наставника. Одговоре ученика смо анализирали компарирали како бисмо добили ранг-листу особина наставника које ученици цене, ранг-листу особина наставника које ученици не цене, ранг-листу особина наставника које ученици желе да имају њихови наставници у школи, ранг-листу омиљених наставних предмета у зависности од пола, узрадне групе (разред који похађа) и успеха у претходном разреду. Добијени резултати могу послужити као смернице за наставак процеса проучавања узрока ставова ученика о особинама наставника, у који би било укључено и самооцењивање наставника, да би заиста допринели на побољшању међусобних односа ученика и наставника у школи, социјалне климе у одељењу, организације васпитно-образовног рада и остваривању годишњег програма рада школе.

У *петом разреду* се последњих пет школских година реализује реформисани наставни план и програм који у односу на друге две групе представља полазну основу за континуиран рад и реализацију задатих циљева образовања и васпитања. Унутрашња структура планираних садржаја флексибилно је прилагођена постављеним циљевима образовања и васпитања и условима рада у школи. Учитељи који су похађали посебну обуку за рад по новом програму, користећи ефикасне и подстицајне методе рада са ученицима, омогућавају ученицима усвајање генеративних,

---

² Лакета, Н. (1998): Учитель – наставник – ученик, Ужице: Учитељски факултет

трансферних и функционалних основних знања и вештина који чине основу за усвајање појмова и знања у наредним фазама школовања.

У шестом разреду се од претходне школске године примењује делимично реформисани наставни план и програм који, такође, подразумева прилагођавање унутрашње структуре планираних садржаја постављеним циљевима образовања и васпитања и условима рада у школи. Наставници, међутим, нису похађали посебну обуку за рад по новом програму

У осмом разреду настава се реализује по нерформисаном наставном плану и програму и у раду с ученицима још увек нису имплементирани принципи реформског процеса.

Метод истраживања

Спроведено истраживање је замишљено као прва фаза истраживања којим су обухваћени ученици три разреда који су први разред почели да похађају по различитим наставним плановима и програмима. Организација васпитно-образовног рада и остваривање задатака годишњег програма рада школе умногоме зависе од особина наставника. Од свих испитаника је прикупљено мишљење о особинама њихових наставника, како би се кроз форму евалуације уочиле позитивне и негативне особине наставника и могле компарирати с особинама које ученици желе да имају њихови наставници у школи, односно листом омиљених наставних предмета.

Узорак испитаника и инструменти

Истраживање је спроведено у II полугодишту школске 2007/08. године у ОШ “Емилија Остојић” у Пожеги на узорку од 148 ученика V, VI и VIII разреда.

С обзиром на независну варијаблу, тј. разреда у различитим фазама реформисања, укупан узорак је подељен у три групе (табела 1). Први под-узорак (V разред) сачињава 52 ученика (27 дечака и 25 девојчица) који су своје школовање започели по реформисаном наставном плану и програму. У други узорак (VI разред) укључено је 53 ученика (23 дечака и 30 девојчица) који се школују по делимично реформисаном наставном плану и програму, док трећи подузорак (VIII разред) сачињава 43 ученика (20 дечака и 23 девојчице) који раде по нерформисаном наставном плану и програму.

На приказаном узорку примењен је анкетни упитник отвореног типа којим су обухваћена четири питања: који су наставни предмети ученицима омиљени, које особине ученици поштују код својих наставника, које су то особине које ученици не воле код својих наставника и каквог наставника би ученици желели да имају. За разлику од приступа неких аутора који

су од ученика тражили да наведу особине наставника које воле и особине наставника које не воле, ми смо се определили за приступ који су применили Мур још 1937, а код нас Бранка Лазић. У овим истраживањима ученици су добили листу особина наставника, а затим су подвлачили оне које се односе на њихове наставнике. Одлучили смо да одаберемо “репрезентативне” особине наставника које смо сврстали у четири основне категорије, и то: општељудске особине наставника, праведност наставника у вредновању рада ученика, однос наставника према ученицима и радни квалитети наставника. На овај начин смо их поједноставили и ученицима учинили лако препознатљивим, да бисмо их лакше вредновали. То вредновање смо довели у везу с односом ученика према наставним предметима.

Резултати и дискусија

Истраживање приказано у овом раду имало је за циљ да одговори да ли узраст, пол и школски успех утичу на избор омиљених наставних предмета у основној школи, као и на процену пожељних, односно непожељних особина личности наставника.

Кад је реч о омиљеним предметима, запажа се извесна разлика с обзиром на пол ученика. Тако девојчице у петом и шестом разреду на прво место стављају математику, док дечаки на свим узрастима на прво место стављају физичко васпитање, а томе се придружују и ученице осмог разреда. Код дечака, у свим разредима обухваћеним испитивањем, техничко и информатика заузимају друго место на ранг листи по омиљености, а то је случај и код девојчица из петог и осмог разреда. Језици се налазе на последњем, петом месту на ранг листи, у петом разреду српски језик код оба пола, а у осмом српског уопште нема међу омиљеним предметима.

Подаци које смо добили истраживањем, а које овде не наводимо детаљно да бисмо избегли оптерећивање текста бројним табелама, недвосмислено показују да су само два предмета – физичко васпитање и техничко образовање, без обзира на пол и општи школски успех, заступљени су на свим ранг-листама, ликовна култура, математика и географија на већини, а српски и енглески језик на неким од њих. Спорадично се међу пет омиљених предмета појављују музичка култура, биологија, хемија, историја и физика.

Иако су ученици процењивали важност појединих особина својих наставника разврстаних у четири категорије (општељудске особине, праведност наставника у вредновању рада ученика, однос наставника према ученицима, радни квалитети наставника), међу њима се не може повући оштра и јасна граница јер се неке понављају у модификованој формулацији. Најбољи доказ за то је веома високо рангирана особина праведан из групе

општељудске особине и праведно оцењује из категорије однос наставника према ученицима.

Високо место у рангу пожељних особина наставника заузимају и особине као што су једнак однос према свим ученицима, смисао за хумор, разумевање ученика, стрпљиво објашњавање и толерантност. Посматрано по полу испитаника, запажа се да девојчице у највећем броју случајева предност дају праведности, док су код дечака у првом плану особине као што су смисао за хумор, охрабривање ученика, једнак однос према свима, али није занемарена ни праведност.

Табела 1 – Рангирање особина наставника сваке узрасне групе испитаника

Узраст	Категорија особина	Ранг		
		1	2	3
V Разред	Општељудске особине	праведан	има смисла за хумор	интелигентан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	праведно оцењује	охрабрује ђаке док одговарају	не тражи ситнице кад оцењује
	Однос према ученицима	једнак према свима	разуме ученике	не понижава ученике
	Радни квалитети наставника	стрпљиво објасни шта није јасно	добар предавач	укључује ученике у рад
VI разред	Општељудске особине	праведан	има смисла за хумор	љубазан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	праведно оцењује	охрабрује ђаке док одговарају	не тражи ситнице кад оцењује
	Однос према ученицима	разуме ученике	једнак према свима	помаже ученицима
	Радни квалитети наставника	добар предавач	укључује ученике у рад	додатно објашњава теже градиво
VIII разред	Општељудске особине	има смисла за хумор	Праведан	толерантан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	праведно оцењује	охрабрује ђаке док одговарају	не тражи ситнице кад оцењује
	Однос према ученицима	разуме ученике	једнак према свима	допушта ђацима да изнесу свој став
	Радни квалитети наставника	не мисли да је његов предмет главни	стрпљиво објасни шта није јасно	добар предавач

Мишљење ученика о особинама наставника

Табела 2 – Рангирање пожељних особина наставника

Категорија особина	Пол					
	Узраст	Пожељне особине				
Општељудске особине	V разред	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. праведан 2. интелигентан 3. љубазан</td> <td>1. има смисла за хумор 2. праведан 3. љубазан</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. праведан 2. интелигентан 3. љубазан	1. има смисла за хумор 2. праведан 3. љубазан
Девојчице		Дечаци				
1. праведан 2. интелигентан 3. љубазан		1. има смисла за хумор 2. праведан 3. љубазан				
Праведност наставника у вредновању рада ученика		<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује</td> <td>1. охрабрује ђаке док одговарају 2. праведан у оцењивању 3. не тражи ситнице кад оцењује</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује	1. охрабрује ђаке док одговарају 2. праведан у оцењивању 3. не тражи ситнице кад оцењује
Девојчице	Дечаци					
1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује	1. охрабрује ђаке док одговарају 2. праведан у оцењивању 3. не тражи ситнице кад оцењује					
Однос према ученицима	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. воли ученике</td> <td>1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. не понижава ученике</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. воли ученике	1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. не понижава ученике	
Девојчице	Дечаци					
1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. воли ученике	1. једнак је према свим ученицима 2. разуме ученике 3. не понижава ученике					
Радни квалитети наставника	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач</td> <td>1. додатно објашњава теже градиво 2. добар предавач 3. укључује ученике у рад</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач	1. додатно објашњава теже градиво 2. добар предавач 3. укључује ученике у рад	
Девојчице	Дечаци					
1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач	1. додатно објашњава теже градиво 2. добар предавач 3. укључује ученике у рад					
Општељудске особине	VI разред	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. праведан 2. има смисла за хумор 3. љубазан</td> <td>1. праведан 2. има смисла за хумор 3. искрен</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. праведан 2. има смисла за хумор 3. љубазан	1. праведан 2. има смисла за хумор 3. искрен
Девојчице		Дечаци				
1. праведан 2. има смисла за хумор 3. љубазан		1. праведан 2. има смисла за хумор 3. искрен				
Праведност наставника у вредновању рада ученика		<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује</td> <td>1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује	1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује
Девојчице	Дечаци					
1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује	1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. не тражи ситнице кад оцењује					
Однос према ученицима	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. једнак према свим ученицима 2. разуме ученике 3. помаже ђацима</td> <td>1. разуме ученике 2. помаже ђацима 3. једнак према свим ученицима</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. једнак према свим ученицима 2. разуме ученике 3. помаже ђацима	1. разуме ученике 2. помаже ђацима 3. једнак према свим ученицима	
Девојчице	Дечаци					
1. једнак према свим ученицима 2. разуме ученике 3. помаже ђацима	1. разуме ученике 2. помаже ђацима 3. једнак према свим ученицима					
Радни квалитети наставника	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. добар предавач 2. стрпљиво објашњава шта није јасно 3. додатно објасни теже градиво</td> <td>1. добар предавач 2. додатно објасни теже градиво 3. укључује ученике у рад</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. добар предавач 2. стрпљиво објашњава шта није јасно 3. додатно објасни теже градиво	1. добар предавач 2. додатно објасни теже градиво 3. укључује ученике у рад	
Девојчице	Дечаци					
1. добар предавач 2. стрпљиво објашњава шта није јасно 3. додатно објасни теже градиво	1. добар предавач 2. додатно објасни теже градиво 3. укључује ученике у рад					
Општељудске особине	VIII разред	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. има смисла за хумор 2. праведан 3. толерантан</td> <td>1. праведан 2. толерантан 3. има смисла за хумор</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. има смисла за хумор 2. праведан 3. толерантан	1. праведан 2. толерантан 3. има смисла за хумор
Девојчице		Дечаци				
1. има смисла за хумор 2. праведан 3. толерантан		1. праведан 2. толерантан 3. има смисла за хумор				
Праведност наставника у вредновању рада ученика		<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. у оцену из предмета не улази понашање</td> <td>1. не тражи ситнице кад оцењује 2. у оцену из предмета не улази понашање 3. охрабрује ђаке док одговарају</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. у оцену из предмета не улази понашање	1. не тражи ситнице кад оцењује 2. у оцену из предмета не улази понашање 3. охрабрује ђаке док одговарају
Девојчице	Дечаци					
1. праведан у оцењивању 2. охрабрује ђаке док одговарају 3. у оцену из предмета не улази понашање	1. не тражи ситнице кад оцењује 2. у оцену из предмета не улази понашање 3. охрабрује ђаке док одговарају					
Однос према ученицима	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. разуме ученике 2. једнак према свим ученицима 3. допушта ђацима да изнесу свој став</td> <td>1. разуме ученике 2. сарађује са ученицима 3. поклања пажњу слабим ученицима</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. разуме ученике 2. једнак према свим ученицима 3. допушта ђацима да изнесу свој став	1. разуме ученике 2. сарађује са ученицима 3. поклања пажњу слабим ученицима	
Девојчице	Дечаци					
1. разуме ученике 2. једнак према свим ученицима 3. допушта ђацима да изнесу свој став	1. разуме ученике 2. сарађује са ученицима 3. поклања пажњу слабим ученицима					
Радни квалитети наставника	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th>Девојчице</th> <th>Дечаци</th> </tr> <tr> <td>1. не мисли да је његов предмет главни 2. подстиче радну атмосферу 3. добар предавач</td> <td>1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач</td> </tr> </table>	Девојчице	Дечаци	1. не мисли да је његов предмет главни 2. подстиче радну атмосферу 3. добар предавач	1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач	
Девојчице	Дечаци					
1. не мисли да је његов предмет главни 2. подстиче радну атмосферу 3. добар предавач	1. стрпљиво објашњава шта није јасно 2. укључује ученике у рад 3. добар предавач					

Табела 3 – Рангирање непожељних особина наставника сваке узрасне групе испитаника

Узраст	Категорија особина	Ранг		
		1	2	3
V разред	Општељудске особине	строг	Дрзак	досадан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	тешко даје добру оцену	неправедно оцењује	тражи да се учи напамет
	Однос према ученицима	вече на ученике	вређа ученике	понижава ученике
	Радни квалитети наставника	не уме да објасни нејасно	чита из књиге док предаје	брзо предаје
VI разред	Општељудске особине	строг	Дрзак	превише озбиљан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	тешко даје добру оцену	неправедно оцењује	тражи да се учи напамет
	Однос према ученицима	није једнак према свима	понижава ученике	вече на ученике
	Радни квалитети наставника	мисли да је његов предмет главни	не уме да објасни	диктира
VII разред	Општељудске особине	Строг	Дрзак	досадан
	Праведност наставника у вредновању рада ученика	неправедно оцењује	строго оцењује	у оцену улази понашање
	Однос према ученицима	није исти према свима	понижава ученике	вече на ученике
	Радни квалитети наставника	незанимљиво предаје	мисли да је његов предмет најважнији	чита из књиге док предаје

Описујући доброг наставника ученици су таксативно наводили оне особине које су најбоље рангиране приликом евалуације пожељних и непожељних особина наставника. Осим тога, евидентирано је неколико врло зрелих и интересантних описа доброг наставника:

V разред:

– Дobar наставник је онај који уме да научи, објасни и разуме, али и да посаветује оно што не улази у његов предмет.

– Дobar наставник не сме да уноси нервозу кад уђе у учионицу, већ да шири позитивну енергију.

– Наставник који заслужује поштовање треба да поштује ученике, а не да их цени по успеху.

– Дobar наставник не треба да тера ученике да личе на њега.

VI разред:

– Дobar наставник не сме да пређе границу строгости, па да га се ученици плаше.

– Дobar наставник треба да има смисла за хумор, али не да се подсмева ученицима, већ да се нашали и на свој рачун.

– Дobar наставник је пре свега онај коме ја осећам да могу да верујем.

VIII разред:

– Дobar наставник не сме да дозволи да се његово лоше расположење одрази на нашу оцену.

– Дobar наставник мора да има узорно понашање, мора културно и уљудно да се понаша свуда, да од њега лично могу да научим и више него од његовог предмета.

– Дobar наставник никада не сме да заборави да поред његовог имамо још 12 предмета.

– Дobar наставник поред професионалних квалитета мора да води рачуна како изгледа.

Закључак

Сажимајући резултате може се недвосмислено констатовати да ученици три узрасне категорије основне школе који се налазе у различитим фазама имплементације реформисаног наставног програма веома слично процењују пожељне и непожељне особине наставника. Извесне разлике уочавају се у рангирању омиљених наставних предмета. Тако, на пример, математика, као један од традиционално тешких предмета, заузима веома висок ранг код најмлађе групе испитаника у овом истраживању, нешто нижи код средње групе а код најстарије је нема уопште на ранг-листи пет омиљених наставних предмета.

Ученици унутар једне узрасне групе без обзира на пол и различит школски успех воле готово исте наставне предмете, само уочавамо извесне разлике у рангу који им додељују. Наставни предмети физичко васпитање и техничко (и информатичко) образовање налазе се на свим ранг-листама без обзира на независне варијабле, што се подудара са резултатима број-

них истраживања по којима ученици имају позитиван став према овим предметима.

Ово истраживање замишљено је као прва фаза и не би требало да се овде заустави. Било би јако интересантно видети да ли се и како током времена мења статус појединих наставних предмета унутар исте групе испитаника, односно да ли ће поједини предмети, нпр. математика, задржати висок ранг кад најмлађа група испитаника буде VII, односно VIII разред. Затим, било би интересантно проверити повезаност између омиљених предмета и пожељних особина наставника, односно да ли ученици приликом вредновања особина узимају у обзир особине које имају наставници који предају њихове омиљене предмете, као и то да ли се одређени предмет воли / не воли и због предметног наставника. На основу свега наведеног, евидентно је да добијени резултати могу послужити као основа за наставак истраживања узрока ставова ученика о особинама наставника у које би било укључено и самооцењивање наставника. То би квалитативно утицало на побољшање међусобних односа ученика и наставника у школи, допринело унапређењу социјалне климе у одељењу и омогућило успешнију организацију васпитно-образовног рада и реализацију годишњег програма рада школе.

Литература:

- Ђорђевић, Ј. (1981): *Савремена настава*, Београд: Научна књига.
- Лакета, Н. (1998): *Учитељ – наставник – ученик*, Ужице: Учитељски факултет.
- Марш, К. (1994): *Курикулум*, Загреб: Едука.
- Петровић, С (1995): Школа и развој личности ученика, *Зборник радова* (199–209), Шабац: ДД “Драган Срњић”.
- Стевановић, М. (1991): Профил и функција наставника у будућности, *Иновације у настави*, бр. 2, 105–110.
- Сузић, Н. (1996): Особине наставника и однос ученика према настави, *Настава и васпитање*, бр. 1, 5–30.
- Весковић, М. (1998): Наставник: креатор педагошке атмосфере и односа према настави и учењу, *Настава и васпитање*, бр. 3, 489–493.

Подаци о ауторима:

Јелена Павловић, педагог, просветни саветник Министарства просвете РС, ужа стручна област- школска педагогија.
e-mail : mprosveta@ptt.rs

Милица Тошић – Рудић, психо-педагог, ради као школски психолог- педагог и помоћник директора у ОШ “Емилија Остојић” Пожега
e-mail : eost@ptt.rs